Föreläsningar vid Stockholms högskola, HT 1889 : L40:86 B /

Rydberg, Viktor,

HS L40:86 B

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

L 40: 86 B: 4

4.

4/10 1889.

(11 Bl.)

N:o 4.

I föregående föreläsningar har jag sökt visa, huru man med den historisk-
induktiva methodens hjelp kan finna ett samband mellan ett lands natur och
egenskaperna hos det folk, som är det landets innevånare, särskildt de egenskaper, som
visa sig i riktningen af dess odlingsförmåga och dess skapelser på konstens område. Jag
har dervid för egen del kommit till det resultat, att det framför allt andra var en
faktor i det hellenska landets natur, som gjorde hellenerna till hvad de voro i hi-
storien. Det var det lilla landets delning genom bergskedjor och inskjutande
hafsvikar i en mängd små, af naturen sjelf befästade territorier, i hvilka hvarje
invandrarestam, som der slagit sig ner, kunde bilda sin lilla stat för sig. Det gynn-
samma härvid var, att de naturliga befästningarna icke isolerade de små samhäl-
lena från hvarandra, till den grad, att byggdpatriotismen, som genom den framkallades,
vandt sig till förenades med en trång och stagnerande byggdeande, en sådan som icke
känner någon längtan att komma på andra sidan sina gränsberg eller gränsvatten;
men att de möjliggjorde för en ringa skara af modige män att försvara sitt sam-
hälle mot en öfvermäktig fiende. Det fanns i den homeriska tiden minst
ett trettiotal sådana små fullkomligt sjelfständiga samhällen i Grekland, de
flesta bestående af en enda stad med ett kringliggande mer eller
mindre vidsträckt område, alla afundsjuka på sin frihet, sitt öfvervälde;
alla på samma gång väl medvetna om att de voro nära förenade genom
blodsförvandtskapens band och genom gemensamma öden i en fjärran forntid,
alla förnimmande sig som hellenska.

Det var en i ögonen fallande och till sin historiska betydelse oerhördt
betydelse/olikhet, som Grekland, skiljande genom naturen sjelf manade att
dela sig i en mängd sjelfständiga småstater, företedde med de kultur-
folk, som de hade till grannar, och som uppträdt tusentals år före dem
på häfdens skådebana. Äldre historieskrifvare hafva kallat de
välden, som dessa äldre kulturfolk bildade, för världsmonarkier. I
Tager man denna
modern mening var benämning i en modernare mening förtjenade
de dock egentligen icke att heta så; ty den egyptiska d. v. världsmonarkien
sträckte sig, när hon var som störst, icke längre än öfver dalen,
Syrien, och en ytterst af nordafrikanska kusten och kunde några
år i medelhavet; de två assyriska, babyloniska, mediska och persiska
rikena voro på höjden af sin maktutveckling knappt så vidsträckta som det senare turkiska; men i förhållande till de grekiska
bygguéerna äro nå de väl förtjena namnet världsmonarkier.

4/10.89.

De första många miljoner människor under en enda allsvåldig herrskare, ~~en enda förvaltning~~ som betalde över deras lif och egendom; en enda förvaltning, som utkrefde skatterna af dem och uttogs ur deras midt det menniskomaterial som herrskaren krefde för sina härar; ett enda presterskap, som sörjde för det bästa möjliga förhållande mellan den höra staten och de af staten erkände gudarne. Despoten själf var egentligen den enda personligheten i dessa stater; alla andra individer betydde var bland dessa myllrande miljoner som vattendroppens i hafvet. Staten kunde stå och bestå, utan att något på dess sida gjordes för att utbilda dessa miljontal individer till verkliga personligheter, att utveckla dem till medborgare, intresserade för samhällets offentliga angelägenheter behöfdes icke, och om en sådan tanke kunnat uppkomma, skulle den afvisats som en samhällsvådlig dårhus-idé, ty de offentliga angelägenheterna låga i allherrskarens händer och i deras, som styrde i hans namn, och ju mer passiva och lekgiltiga undersåtarne i detta afseende voro, dess jämnare gång gick statsmaskinen. Att utbilda dem till praktiska yrkesmän, var onödigt; ty i de tätt befolkade ängderna kring Nilen, Eufrat och Tigris, besörjdes detta af den makt, som i sin tid kallas "tiden om tillvaron". Ej heller var det nödigt eller ens önskligt att uppfostra folket som hela massa till i kroppslyft afseende så kraftiga och i vapenföring så skicklige män som möjligt. Ty (såsom jag i föregående föreläsning anmärkte, berodde) deras monarkiers försvars- och anfallskraft icke derpå. De stridskrafter, öfver hvilka de förfogade, voro icke inskränkta till ett visst antal medborgare, utan kunde uppbringas, när herrskaren så ville, till många hundratusental, och det var deras mängd, icke qualiteten hos stridsmännen, som afgjorde fältslagens öde.

Helt annat var förhållandet i de små grekiska samhällena. Ju mindre, att många bland dem ej voro hade vidsträcktare område, än att man från hvarje punkt inom det hela territoriet, och att det antal krigare, hvarmed hvarje stad kunde uppbringa till vapentjänst årsklass af yngre män förfogade, knappt uppgick till några hundra man. Det var under sådana förhållanden en tvingande nödvändighet att göra detta lilla antal till så starke och vapenöfvade och för fosterlandet offervilliga män som möjligt. Här kom

4/10. 89. (26/11. 89.)

det således icke an på massans tyngd, utan på hvarje individs utbildning till att varda en så utmärkt och offerberedd medborgare och krigsman som möjligt. De stora monarkierna kunde försumma individernas utbildning. De små grekiska staternas väl och ve berodde af deras individuella utbildning. Häri ligger grunden till den ofantliga skillnad, som de stora monarkiernas och de små grekiska staterna i alla afseenden förete, grunden till de olika roller de spelat i kulturhistorien, grunden till den likformighet och det relativa stillastående, och den brist på personliga initiativ i politik, vetenskap och konst och den brist på originelt tänkande, skapande och handlande personligheter, som världsmonarkierna förete, medan Grekland under några få århundraden af blomstring företer ett mästerspel af mångsidighet på alla områden, der de enskilda personligheterna och de enskilda initiativen hafva en utomordentlig betydelse, der nya vägar brytas på alla mänskliga verksamhetsfält och en kultur uppväxer, som icke allenast har en bländande intagen dess betraktare med sin friska bländande skönhet, utan också besitt har i sig en lifskraft, som tiden icke mäktar tillintetgöra, ty denna kultur var så ädla mänsklig, att när den syntes död, var det endast en skendöd. Dess ande trog åter lekamen i renässansen, och lefver alltjämt, skiftande i vår moderna civilisation mot nya och större mål.

Nödvändigheten att utbilda individen till högsta möjliga fullkomlighet i fysiskt afseende gjorde de af gammalt idkade kropps kroppsöfningarna idrotterna och vapenöfningarna till en af samhällsangelägenhet af största vigt. På detta sätt uppstod den grekiska gymnastiken. Gymnastiken, bedrifven utan kläder, enedan den skärfde iakttagelser på muskelspelet, skärpte blicken för kroppens proportioner, för hållningens och rörelsens behag, för rörelsernas muskelernas funktioner och harmoniska samverkan. Öfningarna egde dagligen rum inför allas ögon. Hela folket vande sålunda invigdt i de konstkaper, som modellstudiet i våra dagar söker att gifva åt konstens ämnessocken. Ett rikt Ett rikt skulptur och ett rikt målarekonst fanns redan af gammalt, och verkade kraftuttrycken för religiösa ändamål. Sina förebilder i dessa konster hade hellenerna från sina grannar: de äldre kulturfolken, egyptierna, syrierna, babylonierna. Dessa

4/10. 89.

(26/11. 89.)

förebilder, till hvilkas närmare beskrifvande jag sedermera kommer, hade vissa förtjenster, som voro alstrade af en tusenårig kultur och en tusenårig handtverksfärdighet. Men de hade på samma gång svåra brister. På assyriska och egyptiska reliefer och målningar visa de menskliga figurerna alltid eller nästan alltid ansigtena i profilställning och bålederna fötterna, medan bålen visar mer eller mindre framställning. På de egyptiska är det i profil ställda ansigtets öga tecknadt en face. ~~Ställningen~~ Proportionerna äro bestämda efter en fastställd kanon. I Egypten, der allt var regleradt ända in i minsta detalj och ingenting öfverlemnadt åt godtycket, ingenting öfverlåtet åt snillets fantasi, som äfvarliga betraktade religiösa begrepp, hade, för att bevara en tidigare tids utseende, Kongl. Majt och Kronan fastställt en gång för alla, af hvilka många huvudlängder en kropp skulle bestå, af hvilka många näslängder ett huvud, hvilka längd benen skulle af konstnären göras i förhållande till bålen och hvilka längd en figurs armar borde vara i förhållande till dess ben. I den egyptiska monarkiens allra äldsta tider hade man ännu icke hunnit till ett så detaljeradt stadfästande öfver konsten, och de få minnesmärken, som finnes gjorda från de äldsta dynastiernas tid, egnas också vittna om att den unga egyptiska konsten, öfverlemnad att röra sig själf, kunde ha blifvit något annat än hvad den blef. Hvarifrån äfven assyriernas och babyloniernes konstnärer fått sig liknande föreskrifter från de höga vederbörande förelagda, vet man icke; ~~de~~ reliefer ~~figurer~~ de skapat se verkligen litet främre ut, men äro icke dess mindre schablonmässiga och ha samma ~~fel som~~ de egendomlighet som de egyptiska att visa menniskornes ansigten och fötter i profil, alltid i profil, men bålen alltid mer eller mindre i framställning.

Frågar man sig nu: ~~var~~ var det grekiska samhällslifvet stödjande, att ~~dess konstnären och~~ den hellenska allmänheten och de hellenska konstnärerna skulle större kunt sig bundna af sina asiatiska och egyptiska ~~förebilder~~ förgångare, ja kanske kunt sig benägna att adoptera ~~den~~ egyptiska kanons föreskrifter för lemmarnes proportioner, så är det tydligt af hvad jag redan påpekat, att historien skulle besvara denna fråga med nej. Ett folk, som uppvuxit i gymnastiska öfningar,

4/10. 89.

på sina konstverk

ah hon
kade nådens tid dagligt skådespel, skall förr eller senare skälla fordringar, som de assyriska och egyptiska förebilderna icke mäktade tillfredsställa. En tid omärkte konsten, då dessa förebilder mäste af hellenerna betraktas, som särdeles ofullkomliga och puerila, helst som de aldrig hade visat endast eftergörande, utan fritt experimenterande lärjungar af sina utländske mästare. Det var icke möjligt att se all den kroppsliga skönhet, all den ledighet, den friket och det behag, som de gymniska skådespelen förevette, och ändå hålla sig till förebilder, som förevette ingenting deraf. Det var icke möjligt att ega den känsla, som snart sagdt hvarje hellen förvärfvat sig om musklernas värden, deras tänjning och sammandragning under olika kropps anstränningar, och likväl nöja sig med de
som förete de egyptiska schablonerna, som lemna muskelsystemet
förete enthildheter obeaktade, eller med de assyrisk-babylonska,
som förete visserligen första ett muskulatur, men en rå och
svulstig sådan, och schablonmessig äfven den. Det är antagligt,
att bland egyptierna sjelfva funnits en och annan med verklig
konstnärsnatur och således äfven med ett fint blick för det ofullkomliga i den nedärfda konsten. Men säkert är, att ingen tog
ett praktiskt initiativ för att befria de egyptiska konsten
ur hennes bojor. Hvarje tanke på ett sådant initiativ kom
i fideikommissen af den obegränsade vördnaden för det ålderdomliga,
för det som hade årtusens ansor. Den lefvande generationen var
ett fullständigt slaf under af de dödas generationernas åthädnings-
sätt och vanor. Det är, kan man säga, de egyptiska manierna,
icke de lefvande egyptierna, som genom årtusendenes lopp behärskat
Nilens dal. Den i en aflägsen forntid uppställda kanon för kroppsproportionerna ansågs som helig, som en uppenbarelse från guden Thot.
Det var en dogm, att den var fullkomlig; och derför tyckte man, att
den var det.

Den uppfostran till sjelfständig och kraftig personlighet, som hellenen fick, gjorde,
att han sjelfständigt bedömde äfven sina fäders verk och gerningar.
Allting var i Hellas underkastadt diskussion. Hvar och en var
uppfostrad till att hysa och uttala en mening. Medborgarne, som
fosterlandets angelägenheter, hade intet skäl att rygga tillbaka för att

4/10. 89.

dikhatura konstens. Det ~~Hvad~~ är icke sannt, hvad man påstått, att hellenerna saknade vördnadskänslan och särskildt vördnadskänslan för det åldomliga och höfdingarna. De hade den, men icke i den grad, att hon gjorde den blinda för gamla fel och ofullkomligheter eller oberoägna för nya rön. Det låg tvärtom i deras natur att gärna rödas. Deras vördnad för det gamla var parad med lust att pröfva nytt ~~och~~. Det ofullkomliga var för dessa fädde resonnörer, kritici och iakttagare ofullkomligt, hvarför gammalt det än många var; det fula fann, äfven om det hade den gamle Dædalos till verkmästare. Hvarför skulle de icke göra sina plastiska bilder af gudar, hjeroer och människor vackra, när de hjelpa oss vacker och ädelhade det skönas? Hvarför skulle de icke göra deras hållning fiket och ädelhet, när deras egen hållning bar en sådan prägel? Dit sträfvade de, för detta mål experimenterade de, och detta mål hunno de äfven. De stora monarkiernas konst hade icke af deras flertusenåriga kultur blifvit frigjord, ty det fanns i dessa monarkier inga frigjorda personligheter; ~~det~~ den släpade på outbefalda, eller konventionella bojor från efter från, ~~ty~~ och bar dem utan knot, medan bojor, så att säga, hörde till samhällsskicket. Endast fria folk äro i stånd att skapa en fri konst, ty ett folks konst är ett uttryck af folkets ande. Derför vardt konsten i de små hellenska samhällena för första gången i världshistorien fri.

Vi se här en sammanhang mellan det grekiska landets natur, särskildt det drag i dess natur, att det gynnade uppkomsten af små självständiga stater, samt och den grekiska konsten. Staternas litenhet tvang dem att i kampen för tillvaron lita på de enskilde medborgarnes fosterlandskänsla, ~~frisinne~~ och krigiska duglighet. De måste utbilda sina medborgare individuelt, tillse, att hvar en bland dem mägtade tillgodogöra sig så fullständigt som möjligt det kraftkapital, som naturen nedlagt i hans själ och lemmar. Fördenskull måste man vörda sig om ungdomens uppfostran, och ~~den~~ i den uppfostran måste om nödvändig element ingå gymnastiken. Den allmänt och med stöd af många växande erfarenheter bedrifna gymnastiken ledde till en allmänt utbredd kännedom af människokroppens proportioner och ~~den~~ muskulatur i hvilande och i rörligt tillstånd, samt skärpte blicken för människokroppens skönhet, som just genom gymnastiken ytterligare

4/10. 89.

utbildades, så att hellenerna voro den skönt utrustade race i världen. Denna blick för ~~människan~~ eller människans kännedom om de mänskliga formernas fägjorde skulpturen och målarekonsten. Jedan dess tekniska färdigheter, som erfordras för att i bronz, ~~färg~~ marmor eller färger återgifva denna skönhet, ändtligen blifvit vunna, var det omöjligt annat än att så också skulle ske. Inga människor sträckte ut sina händer mot hellenerna och bjöd dem att bygga, måla och måla precist så som deras gudar gjort; intet prästerskap indresserade dem till att fastkålla de vid vissa av heliga ansedda rättesnören för konsten. De hellenska konstnärerna egde sin frihet och omgåfvos af ett skönkelsälskande nyhetslystet folk, som tillropade ~~dem~~ dem bifall för hvarje framsteg de gjorde. Gymnastiken hade ~~gjort~~ ~~kräfvande~~ gjorde de kräfvande ~~att göra de hellenska~~ människorna till skön konstverk. Konsten kunde ju då ej underlåta att söka gifva åt sina mejslade och målade människobilder ~~lik~~ skenet af att vara lefvande människor. Den hellenska gymnastiken och den hellenska skulpturen äro systrar, som tryggt fägt och hjälpt hvarandra. Man kan icke skilja den ena, lefnadsödet utan att också hämta till den andra.

I närmaste samband med ~~den hellenska gymnastiken~~ gymnastiken, sådan den utbildades af hellenerna, ~~af konsten~~ står en grupp af konster, som med ett gemensamt namn kunna kallas de mimiska eller de orkestiska. Till den höra konsten den utmärkefulla återgifvandets och mimspelets område, eller mimiken i detta ords mer begränsade mening, och orkestiken, ~~och dansen~~ dansen i dess betydelse af förmågan att i ~~skön former~~ rytmiska former framställa en höjd själsstämning eller ~~de känslan af~~ en känslan af upprörvallande lifsglädje. ~~Mimiken~~ Orkestiken i detta ords vidsträcktare mening intog en viktig plats i hellenernas uppfostran, i deras religiösa lif och samfundslif. Det är också gifvet, att orkestiken måste utveckla sig i samma mån som gymnastiken. ~~Rörelserna~~ Orkestiken är ju i själfva verket gymnastikens blomma. Skön rörelser, utmärkefulla och på samma gång mättfulla, ~~lugna~~ och omedvetet behagfulla åtbärder, ~~uttrycka med ett skepter~~ tillkommer naturligt en väl utvecklad kroppsbyggnad, i hvilken själen bevarkar utan att förminska styrkan af motspänstighet eller trägbet eller svaghet i bål och lemmar. Sång, strängaspel och dans ingingo i ~~de~~ uppfostringsprogrammet för den hellenska ungdomen. Sokrates själf, den allvarsamme filosofen, ~~var~~ dansade, ~~Plato, hans lärjunge~~ lät sin Plato, hans lärjunge att det skedde endast för motionens skull, men han

4/10. 89.

skulle icke valt detta rätt att motionera, om han icke värdesatt den som
ett medel att bevara åt själen hennes vildsint åtföra öfver en åldrande kropp.
Plato ger åt dansen en icke ringa betydelse såsom uppfostringsmedel.
Alldeles med rätta grundar han dess betydelse på och i de djuriska
organismernas inneboende kraf att gifva uttryck åt lifskraft och lifsglädje.
De unga djuren, säger han, leka och hoppa. Människobarnen ha samma lust.
Och denna skall icke förspillas, utan begagnas för det ändamål, som gudarna
med den afsett. Ehuru djuren icke (medvetet) äga, människan förnimmer af ordning, mått,
harmoni, den han gudarna gifvit åt människan, och det är denna förnimmelse,
som skall förenas med och skänka sin ledning åt denna lust för
yttrandet af lifsglädje. Dansen bör derför aktas begagnas af ungen och
mannen, som äro mått och harmoniens förbaste uttryck. Plato
tillägger, att en god uppfostran omfattar konstens att sjunga väl och
dansa väl. Han uppräknar olika slags dansar. Han förkastar det
alla sådan dans, som kan leda tankar och känslor i vilkurlig riktning.
Det är den (ädla) dansen han prisar, den, säger han, som är ett
uttryck åt en mättad och harmonisk själs rörelser.

Orkestiken, dansen är en af människohetens ädlaste konster. Genom arkeologiska upptäckter veta vi, att vårt slägte i de äldsta tider, till hvilka forskningen kan nå, hade sinne för att teckna. Dansen hör till de konster, hvilkas produkter äro ögonblickets barn och lemna efter sig intet spår, på hvilket forntidsforskaren skulle vara i stånd att uppdaga dess ursprung i prehistoriska tider. Men man kan icke desto mindre med visshet antaga, att dansen är, mera sagdt, så gammal som människohetens själf. Man finner den öfvad af folk på alla utvecklingsstadier af kultur, äfven de allra lägsta. Till de lägst stående och mest beklagansvärda af alla människoracer höra väl Australiens urinnevånare. Den bekante upptäcktsresanden Lumholtz, som länge vistats ibland dem, berättar om (skildrar) deras lust för dansen och skildrar deras dans på ett sätt, att man nästan kan säga, att den utbildat sig till en sann konst ibland dem. De festar, som finna flere stammar till ändamålet glädje, äro dansfester. Dessa vilda upptaga program för sina (vilda) festar; de hafva uppfinnande genier, dans-konstnärer, kan man säga, som påhitta öfverraskande nyheter i dansen. Hänsynen till det förgätas under den fröjd, som åstadkommer af dansövningarna (och en outtröttlig) rytmiska rörelser skänker dem. De som dansa göra det med entusiasm,

4/10. 89.

och de, som äro dansen, beherrskas af samma outtröttliga kämpiver.

De gamla arisha folken hade, äfven de, sin glädje af dansen. I sin skildring af våra gamla förfäders, germanernas seder, egnar den romerske häfdateckenaren Tacitus några ord äfven åt den germanska dansen, sedan den var omkring tiden för Kristi födelse och sedan den antagligen varit under många århundraden dessförinnan. Germanerna, säger Tacitus, känna icke mer än ett slags vådespel, och detta förekommer vid alla deras festligheter och större sammankomster. Den manliga ungdomen öfvar sig i dans, och den fullkomlighet, hvartill de i denna konst hunnit, afsätta de vanligen vid festerna och sammankomsterna. Yngelingar, som sjelfve ha sitt nöje deraf, framträda nakne inför åskådarne och dansa mellan svärd och spjut, hvilka de förda så, att ovanlighet i dansen skulle medföra fara. Dansen afsåg för ingen del endast att gifva prof på styrka, och gymnastisk färdighet i sprången; den hade också en estetisk karaktär, som Tacitus framhåller. Öfningen, yttrar han, förde till konstnärlighet och konstnärligen till tjusande skönhet och behag.

Dans konsten, sannolikt just sådan, som den var hos germanerna, hade hellenerna medfört till Grekland på sitt asiatiska vandring. Vapendansen, vare sig hos den i bruk och lekande gudarnes tid, vare sig i flere variationer, bland hvilka den af spartanerna dansade pyrrikä, är den mest bekanta. Dansörerna voro delade i två mot hvarandra stridande (beväpnade) flockar, som ömsevis anföllo och veko tillbaka under utförande af alla på ett slagfält förekommande handgrepp, evolutioner och taktiska rörelser (ledsagade af musik). Redan vid femårs ålder började gossarne införas i dansscenen. Samma slags dans dansades äfven af athenarne vid deras panathenaeiska fester. Antagligen den grekiska vapendansen har, som jag nämnde, antagligen samma rot som den germanska och torde vara af primitivt ursprung. Så långt de skriftliga källorna gå, omtalas också dansen. De homeriske hjältarne prisas som utmärkte dansörer. Det behöfver icke påpekas, att dansen, utförd antingen med få eller många eller utan kläder eller med sådana, hvilkas draperier följde och gaf uttryck åt lemmarnes alla rörelser, skall vid sidan af sin fria konst, gymnastiken gifva plastiken och dess konstnärer de rikaste tillfällen till studier, som skärpte blicken för plastiska rörelser och därmed främjade skulpturens utveckling till den fulländning, hon i Grekland uppnådde. I samma riktning verkade

4/10. 89.

de praktfulla religiösa och fosterländska fester, som i alla dess grekiska
samhällsterna firades. Hellenerna ansågs, att det värdigaste tacksägelse- och de ädlaste offer man kunde bringa de guder, som beskyddade deras stat och deras stam, var att visa dem, hurusamhället uppfostrade sina barn till hälsa, kraft och skönhet. För denne skulle en offentlig procession, hos i hvilken en blek och kroppslijen missvärdad ungdom uppträdt, vara en skymf mot gudarne, ett vittnesbörd om att de äldre, som hade ungdomens uppfostran om hand, hade svikit sin främste plikt mot samhället och dess gudomlige beskyddare. Inför ett sådant tacksägelse-offer kunde man befara, att gudarne ville fly undan och öfverlemna ett sådant samhället åt dess välförtjänta undergång. Hellenerna skulle icke kunnat begripa våra moderna tiders, som hafva kreaturs-utställningar, vid hvilka endast välvårdade djur uppvisas, men tillåta, att en skolungdom vid examina och andra tillfällen uppvisas, som förråder en bristfällig hälsa, fattig ungdomskraft och ungdoms behag.
De stora panathenéerna i Athen, festen, som till den atheniska skyddsgudinnan Pallas' ära firades årligen i September, var en uppvisning i stort inför den vijsnade visdomsgudinnan af hvad staden egde ädelbildadt, kraftigt, vackert och stridsöfvadt inom alla ålders-klasser. Af Stadens unga flickor deltogo i festtåget. Vittnesbörd om de vördade medborgarnes af hälsa, skönhet och ädelhet i det yttre uppträdandet borde ställas vid sidan af vittnesbörden om gossarnes och ynglingarnes friska lefnadsvår, om männens styrka, och möjligheten att in i ålderns sena dag bevara något af dessa egenskaper.
~~De gubbar, som deltogo i festen voro utvalde. De äldstingar, som voro~~
~~ansvars tillkorde Stadens yppersta och mest anredde, men~~

Till de fester, som hvarje stat för sig firade, kommo de för hela Hellas eller för flere hellenska samhällena gemensamma stora folkfesterna, de s. k. heliga spelen, de olympiska, de pythiska, de nemeiska och de isthmiska, anordnade med största möjliga glans och prakt. Här täflade de största talangerna sins emellan om att uppvisa de yppersta gymnasterna och fäktarne. I de olympiska spelen uppträdde de fullvuxne i 17 olika slags kämpalekar, gossarne i 6. I de pythiska och de isthmiska spelen täfladen äfven i vitter och konstnärliga idrotter: i sång och, musik och skaldekonst. Och likaväl

4/10. 89.

En seger i vitra idrotter väckte dock aldrig samma allmänna entusiasm, som en seger i kämpalekar. Och dessa likväl hos ett folk, som älskade de vitra idrotterna så högt; och som var fullkomligt medvetet om att den kroppsliga utbildningen hade ideala mål. ~~och skulle tjena~~ men den kroppsliga utbildningen var grunden, hvarpå den andliga skulle byggas. Är grunden sorg, då är hela byggnaden fullfärdig och ~~det~~ dess mer, ju högre och ståtligare hon reser sig mot himmelen. En remna i murarne kan botas lättare än en felaktighet i grunden.

Slutresultatet af denna undersökning är, att den hellenska konsten, framför allt den hellenska skulpturen och målningen, kan till sin fria utveckling förklaras ~~den~~ endast genom den ~~fria utvecklingen~~ uppfostran till lekamlig, ~~och förstandsdrift~~ moralisk och intellektuell kraftutveckling, som de grekiska samhällena egnade åt hvarje individ, ~~som~~ som blifvit född inom den fria befolkningen och var berättigad att vorda medborgare och fosterlandsförsvarare. Denna omvårdnad om hvarje individ för sig berodde åter på de grekiska ~~staternas~~ obetydliga ringa territorii landområde och relativt ringa folkmängd. Man måste för samhällets trygghet skall göra af individen allt hvad göras kunde. Samhällenes obetydlighet till landsområde och folkmängd berodde åter af ~~Greklands~~ Greklands geografiska gestaltning, som inbjöd de ariska invandrarestammarne, som voro de hellenska stammarnes förfäder, att följa sin nedärfda naturliga böjelse att bilda obesvärade ~~små~~ samfund och sätta dem i stånd att försvara dem mot fiendtliga angrepp. Men likväl hafva vi ingen rättighet att skylla vid Greklands geografiska gestaltning såsom den yttersta och enda faktorn, som bestämt det hela. Resultaten skulle icke blifvit hvad det blef, om invandrarne ~~hade~~ bakom sig haft en förntid af träldom, — om de kommit till Grekland icke från nordligare europeiska stamländer, dervid de hört germanerna och andra arier till granne, utan från ~~någon~~ någon af de s. k. världsmonarkierna och därvid deras underhafvens träldomsmärke inbränndt i sina hjärtan. Nu kommo de från urskogar, ~~och~~ från berg- och slätt bygder, där de i fritt nomadlif kringvandrat med sina hjordar och deltagit i diktningen af den mythologi, som är de ariska folkens gemensamma skatt, och i alla sina deras sitter och seder för sin djerfhet fantasiens rikhet och glädje af manliga gerningar, i diktningen af den epopé, som är den gemensamma källa, till hvilken Rigveda-arierns hymner om Indras hjältegerningar, de germanska hjältesångerna, samt hellenernas egen Iliad och Odyssé visa tillbaka.

4/10. 89.